

Nastava kao čin ravnoteže

Didaktičko-metodička razmatranja o novoj kulturi učenja prema idućem uvođenju obrazovnih standarda

Rainer Lersch
Sveučilište u Marburgu, Njemačka
Institut za školsku pedagogiju

Sažetak

Pri upravljanju obrazovanjem u Njemačkoj priprema se promjena paradigme: umjesto dosadašnjeg ulaznog usmjeravanja preko smjernica i nastavnih planova uskoro se treba provesti osiguranje kvalitete preko provjere postizanja obrazovnih standarda — dakle izlazno usmjeravanje. Obrazovni standardi formuliraju očekivanja društva prema tome što učenici određene dobi trebaju (minimalno) znati i umjeti iz određenog predmeta: oni se stoga formuliraju kao očekivane kompetencije (a ne kao sadržajni katalozi), što ima znatne posljedice za oblikovanje nastavnih procesa. Izobrazba potrebnih različitih kompetencija (stjecanje dobro organiziranog znanja, sposobnosti za primjenu tog znanja, izobrazba općih ključnih kvalifikacija, kao i stjecanje vrijednosnih smjernica za društveno odgovorno služenje stečenim kompetencijama) za svaki predmet iziskuje drugačije prilike za učenje, a time i različite pedagoške i didaktičke mjere. Utoliko iz uvođenja obrazovnih standarda kao društveno očekivanih kompetencija slijedi prije svega nužnost širokog spektra alternativnih nastavnih metoda za čiju se kompetentnu primjenu sadašnji i budući nastavnici trebaju posebno kvalificirati.

Ključne riječi: promjena paradigme, obrazovni standardi — društveno očekivane kompetencije, oblikovanje nastavnog procesa, obrazovanje nastavnika

Summary

TEACHING AS AN ACT OF BALANCE

DIDACTICAL AND METHODOLOGICAL CONSIDERATIONS OF THE NEW CULTURE OF LEARNING TOWARDS THE FORTHCOMING INTRODUCTION OF EDUCATIONAL STANDARDS

Rainer Lersch
University of Marburg, Germany
Institute for School Pedagogy

The change of paradigm is being prepared within the educational management in Germany: instead of current input orientation through guidelines and syllabus, the providing of quality is soon to be implemented through verification of educational standards — i.e. output orientation. Educational standards formulate the society's expectations about the (minimal) knowledge and skills within a school subject for the pupils of certain age. Therefore, they are formulated as expected competences (not as catalogues of contents), which has con-

siderable consequences on formation of educational processes. Accomplishment of different necessary competences for each subject (acquiring of well organized knowledge, abilities for the application of that knowledge, training for the general key qualifications as well as the acquiring of values for the socially responsible use of acquired competences) demands different learning situations and therefore different pedagogical and didactical measures. Therefore, from the introduction of educational standards as socially expected competences follows the necessity for the wide spectrum of alternative teaching methods and special training for qualifying present and future teachers to competently apply them.

Key words: change of paradigm, educational standards — socially expected competences, formation of the educational process, teacher training

Uvod

Moj uvod može biti razmjerno kratak jer se neću upuštati u načelnu debatu o uvođenju obrazovnih standarda niti ću podrobnije obrazlagati argumente za i protiv koji se u njoj iznose — to se u dovoljnoj mjeri čini na drugim mjestima. Mnogo me više zaokuplja pitanje koje će posljedice uvođenje obrazovnih standarda imati ili bi trebalo imati za oblikovanje **nastave** kako se ne bi ostvarila strahovanja koja se uglavnom s opravdanim argumentima iznose u načelnoj diskusiji. U njih pripadaju ove tvrdnje:

- obrazovni standardi izazivaju „ujednačavanje” (s tendencijom niveliranja prema dolje), čime se zadaća individualnog poticanja na našim školama u najmanju ruku zanemaruje ili otežava — te s tim u svezi
- pri uvođenju obrazovnih standarda ne vodi se računa o različitim polaznim pozicijama učenica i učenika, ali ni pojedinih škola
- s izrazitom izlaznom usmjerenošću na rezultate učenja, odnosno postignuća učenika još se više osnažuje ionako pretjerano selektivan karakter našeg školskog sustava
- postupcima testiranja i provjere koji se primjenjuju radi osiguranja kvalitete mogu se ispitati samo oni fragmenti znanja koje je lako provjeriti metodom olovke i papira tako da
- nastava time u interesu ispitivanih učenika nužno degenerira u *teaching on the test*
- zbog toga se iskripljuje s druge strane proklamirano načelo individualnog profiliranja obrazovanja od učenika, nastavnika i pojedinih škola te
- time u cjelini iznevjerava ipak obuhvatnije formatirana obrazovna zadaća škole.

Usprkos tim (i daljnjim) strahovanjima, bila ona opravdana ili ne, dijelili ih mi ili ne — jedno je sigurno: **Dobit ćemo ih, te obrazovne standarde!**

Savezno vijeće ministara prosvjete, poznato inače po svojoj sporosti (što se tiče pokretanja reformi) odavno je o tome donijelo odluku i naložilo saveznom pokrajinama da je provedu. Time je konačno izvršilo pomjenu paradigme s ulazne na izlaznu usmjerenost pri upravljanju obrazovanjem te tako pokrenulo „reformu stoljeća”.

Posvuda — na razini Saveznog vijeća ministara i u pokrajinama — radi se na tome, štoviše: već se bilježe prvi rezultati, pri čemu su učinci većine tih „brzometnih hitaca”, doduše, primjereniji osnažiti upravo iznesene prigovore.

Nasuprot tim različitim takozvanim standardima koji se izvode iz specifičnih pokrajinskih nastavnih planova savezna se ministrica obrazovanja zalaže za razvoj „nacionalnih obrazovnih standarda”. Stručno mišljenje koje je po njezinu nalogu izradilo i u međuvremenu — i po mome mišljenju vrlo mudro izložilo Stručno povjerenstvo pod predsjedanjem Eckharda Kliemea (2003) zauzima, doduše, izrazito kritičko stajalište prema onom što se trenutačno proizvodi na pokrajinskoj razini: Ako obrazovni standardi doista trebaju ispuniti funkciju podizanja kvalitete obrazovanja te osigurati permanentnu kontrolu kvalitete obrazovnog sustava te usto istodobno primarno djelovati poticajno (a ne selektivno), tada oni ne smiju:

1. ni u kojem slučaju biti usmjereni na stjecanje diplome, a testovi se ne smiju orijentirati prema pojedinim učenicima, već prema sustavu kao cjelini ili barem prema pojedinoj školi te,
2. ne smiju se formulirati kao regularni standardi s očekivanjem prosječnih postignuća